

YEMEN İÇ SAVAŞI BOYUNCA KATAR’IN DEĞİŞEN YÖNELİMİ

“

Bölgesel sorunların çözümünde arabuluculuk mekanizması ile tüm taraflarla diyalog geliştirme arayışına yönelen Katar’ın, Yemen sorununa yönelik tutumu da büyük oranda uzun yıllar bu şekilde oluşturulmuştur. 2000’li yıllar ile birlikte Kuzey Yemen’de yaşayan (Şii) Zeydi kabileleri üzerinde Husilerin artan etkisi sonucu Doha, bu aktörle de temasını güçlendirmiş; Ali Abdullah Salih’in Yemen Devlet Başkanlığını yürüttüğü 2008’deki hükümet güçleri ile Husiler arasında süregelen çatışmalarda arabulucu rol oynamıştır.

”

Dr. Mustafa Yetim
Uzman, ORSAM

Yemen iç savaşında etkili olan fakat bu iç savaş süresince politikaları yeterince değerlendirilmeyen Doha yönetiminin, Yemen iç gelişmele-

rinde sahada desteklediği aktörler ve bölgesel iş birlikleri zaman içerisinde değişime uğramıştır. Bu bağlamsal gelişmelere rağmen Katar Emirliği, Yemen’deki insani drama karşı kayıtsız kalmayarak gün geçtikçe karmaşıklaşan ve şiddetlenen Yemen’deki silahlı çatışmalara ve siyasi gerilimlere bütüncül bir barış önerisi sunma politikalarında istikrarlı bir tavır sergilemiştir.

KİK Merkezli Yemen Politikası

Bölgesel sorunların çözümünde arabuluculuk mekanizması ile tüm taraflarla diyalog geliştirme arayışına yönelen Katar’ın, Yemen sorununa yönelik tutumu da büyük oranda uzun yıllar bu şekilde oluşturulmuştur. 2000’li yıllar ile birlikte Kuzey Yemen’de yaşayan (Şii) Zeydi kabileleri üzerinde Husilerin artan etkisi sonucu Doha, bu ak-

törle de temasını güçlendirmiş; Ali Abdullah Salih'in Yemen Devlet Başkanlığı'nı yürüttüğü 2008'deki hükümet güçleri ile Husiler arasında süregiden çatışmalarda arabulucu rol oynamıştır. 2011'de başlayan Arap ayaklanmaları sonucu Körfez İş birliği Konseyi (KİK) ve Yemen arasında 2012'de varılan anlaşma sonucu 1978'den beri önce Kuzey Yemen ve sonrasında

birleşik Yemen'in devlet başkanlığını yürüten Salih, Yemen Devlet Başkanlığı görevini Suudi Arabistan tarafından desteklenen Abdurabbu Mansur el-Hadi'ye bırakmıştır. Bu iktidar değişimi sonrasında uzun yıllar mücadele ettiği Husiler ile ittifak gerçekleştiren Salih, özellikle Suudi Arabistan (SA) tarafından desteklenen Hadi ve Müslüman Kardeşler ilişkili Islah Partisi'ne

karşı silahlı mücadele gerçekleştirmeye başlamıştır.

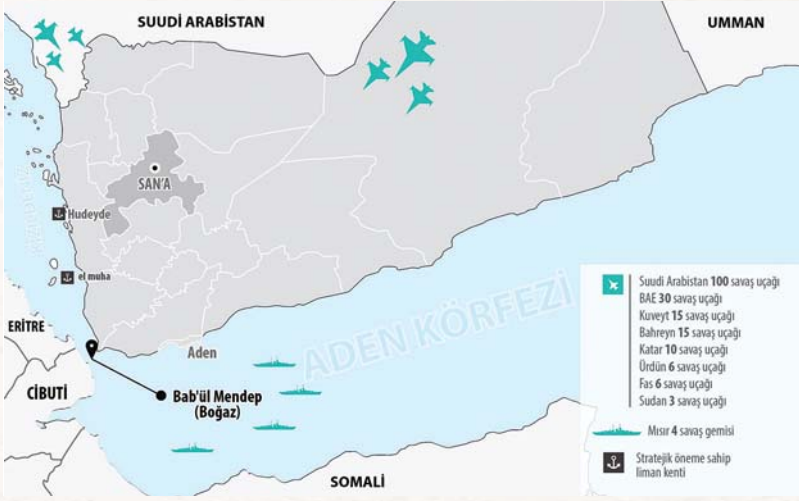
2012'deki KİK merkezli çözüm önerisinin de Yemen'de istikrarı sağlayamaması ve Yemen'in başkenti Sana'nın Husiler tarafından işgal edilmesi ile birlikte Yemen'deki iç savaş, 2015'ten itibaren bölgesel güç mücadelesinin yerel aktörler üzerinden en şiddetli yaşandığı

Suriye ve Libya örneklerine dönüşmüştür. Bu süreçte Katar'ın Yemen politikası, bazı ufak anlaşmazlıklara rağmen Haziran 2017'de patlak veren Katar krizine kadar KİK ülkeleri ile uyumlu şekilde oluşturulmuştur. Yemen'de patronaj sistemini güçlendiren, aile üyelerini devletin en kritik noktalarına yerleştiren ve Yemen'in en güçlü aşiret konfederasyonlarından biri olan Haşid konfederasyonunda

kontrolü sağlamak isteyen Salih iktidarına karşı olan güçlere daha olumlu yaklaşan Katar yönetimi, KİK öncülüğündeki iktidar değişimini memnuniyetle karşılamıştır. Salih karşıtı cepheyi desteklemesine rağmen Doha yönetimi, Yemen meselesinde daha fazla insani yardım konusunu ve süregiden iç savaşa barışçıl çözüm önerisini gündeme getirerek bu iç savaş süresince istikrarlı bir tutum sergilemiştir.

Diğer ifade ile, Suudi Arabistan (SA) ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile ilişkileri 2017 sonrasında krize dönüşmesine rağmen Katar Emirliği, önceleri de temel yönelim olarak benimsediği Yemen'e insani yardım çağrısını ve bu sorunun Arap Yarımadası el-Kaidesi dışındaki ülkedeki tüm aktörleri kapsayacak barış görüşmeleri ile çözülmesi önerisini istikrarlı şekilde yinelemiştir.

“ 2014'te Husilerin başkent Sana'yı ele geçirmesi ve Hadi hükümetini devirmesi gelişmeleri üzerine oluşturulan SA-BAE liderliğindeki Yemen askeri koalisyonuna katılmıştır. Bu çerçevede Doha yönetimi, SA liderliğinde önce hava sonra kara kuvvetleri ile gerçekleştirilen ve 26 Mart 2015'te başlatılan Kararlılık Fırtınası operasyonuna destek vererek Husi karşıtı koalisyonda etkili yerini almıştır. Bu operasyona Doha yönetiminin desteği sadece siyasi olmamış; 1000 Katar askerinin koalisyon güçlerine katıldığı belirtilmiştir.

Suudi Merkezli Yemen Tutumu

Katar yönetimi, SA ve BAE'nin kendisine yönelik ağır eleştirilerine

ve 2014'te yoğunlaşan diplomatik ilişkilerin seviyesini düşürme adımlarına rağmen, 2014'te Husilerin başkent Sana'yı ele geçirmesi ve Hadi hükümetini devirmesi gelişmeleri üzerine oluşturulan SA-BAE liderliğindeki Yemen askeri koalisyonuna katılmıştır. Bu çerçevede Doha yönetimi, SA liderliğinde önce hava sonra kara kuvvetleri ile gerçekleştirilen ve 26 Mart 2015'te başlatılan Kararlılık Fırtınası operasyonuna destek vererek Husi karşıtı koalisyonda etkili yerini almıştır. Bu operasyona Doha yönetiminin desteği sadece siyasi olmamış; 1000 Katar askerinin koalisyon güçlerine katıldığı belirtilmiştir. Yemen İç Savaşı süresince askeri kayıplar da yaşayan Katar Emirliği, yine de söz konusu koalisyondan desteğini çekmemiştir.

Bu çerçevede Hadi hükümeti ve MK ilişkili Islah Partisi'ne SA ile siyasi-askeri desteğini sürdüren Katar, özellikle Islah Partisi ile yakın ilişkilerini geliştirmiştir. 2017'deki Katar krizi sonrasında KİK ülkeleri arasında ortaya çıkan çatlak ve SA-BAE bloğunun Katar

karşıtı bölgesel tutumu merkezine yerleştirmesi, Yemen'deki askeri-siyasi gelişmelerin yönünü de şekillendirmiştir. SA liderliğindeki Yemen koalisyonundan çıkarılan; ekonomik, siyasi ve hatta coğrafi olarak yalnızlaştırılan Katar yönetimi, Yemen'e ilişkin tutumunda radikal olmamasına rağmen belirli değişime gitmiştir. BAE, SA ve Hadi hükümeti tarafından Husileri ve el-Kaide hareketini desteklemekle ağır şekilde eleştirilen Doha yönetiminin koalisyondan çıkarılmasına Hadi hükümeti destek vermiştir. Hadi hükümetinin bu tavrına rağmen bu hükümeti destekleyen en önemli aktörlerden Islah hareketinin önemli figürleri Doha ile ilişkilerini pozitif tutmayı sürdürmüştür.

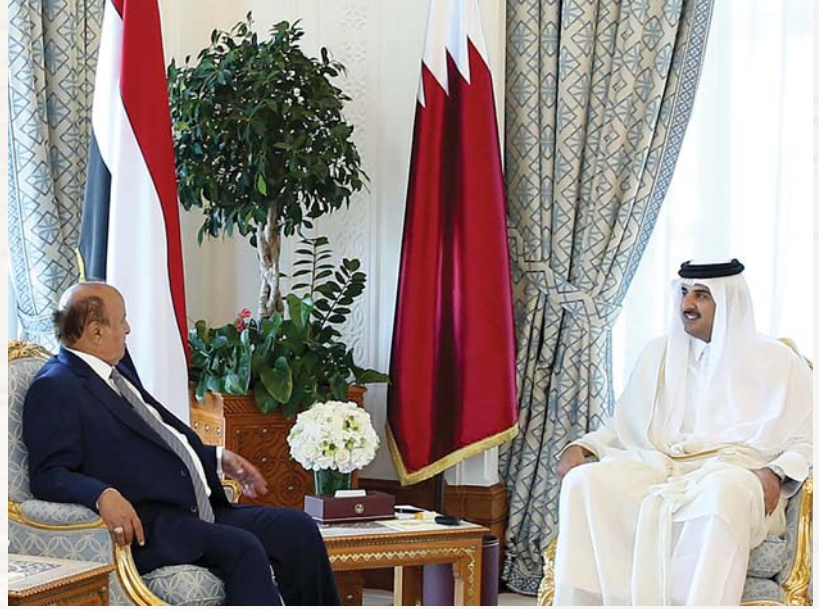
Ayrılkçı-Salih Karşıtı Orta Yol Tutumunun Gelişmesi

2017 sonrasında Doha yönetiminin Yemen meselesinde daha orta yolcu bir tutum sürdürmeye çalıştığı ve iç savaş başlamadan önce benimsediği insan hakları söylemini ön plana çıkarma ve tüm tarafları kapsayacak barış görüşmelerini derhal gerçekleştirme politikalarına yöneldiği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede 2018 Kasım'ında açıklanan ABD Başkanı Donald Trump'ın Yemen barış planına ve Birleşmiş Milletler (BM) merkezli görüşmelere desteğini güçlü şekilde ileten Katar yönetimi, Husilerin en güçlü destekçisi olan İran'la diplomatik temaslarını yoğunlaştırmıştır. Yemen'deki insani trajediyi hem el-Cezire yayınlarda hem yetkili kişilerin ifadelerinde daha fazla gündeme taşıyan Doha, Yemen'deki insani dramın hafifletilmesi amacı ile bu ülkeye eko-

nomik yardımlarını yoğunlaştırmıştır. Bu insani yardımı sadece koalisyon güçlerinin olduğu bölgelere değil; Husilerin kontrolü elinde bulundurduğu Kuzey bölgelerine de yönelen Doha, Hadi hükümeti ve koalisyon güçleri tarafından Husileri desteklemekle eleştirilmeye devam etmiştir.

Husi gerçekliğini bir defa daha net şekilde fark eden ve bölgesel yalnızlığı aşmayı amaçlayan Doha yönetimi, BAE'nin desteklediği Güney bölgesindeki ayrılıkçı gruplar ve el-Kaide dışındaki Yemenli etkili aktörler ile iletişim kanallarını açık tutmaya çalışmıştır. 2017-2019 dönemi arasında Yemen'de önemli gelişmeler yaşanmış ve bu gelişmeler Katar'ın ülkedeki rolünün önemini bir kez daha hatırlatmıştır. 2017'de Husi kampında Husiler-Salih çatışması ile birlikte çatlak ortaya çıkarken 2018'de Güney Geçiş Konseyi'nin (GGK) yani Güneyli ayrılıkçı grupların 2014 Sana darbesi sonrası Yemen hükümetinin başkenti olan Aden'i ele geçirmesi sonucu, bu gruplar ile Hadi-İslah ittifakı arasında çatışmalar yoğunlaşmıştır. Aralık 2017'de Salih'i suikast ile öldüren Husiler, bu çatışmalardan daha güçlü çıkarken; İslah Partisi'nin MK ilişkisi ve Hadi'nin "gerçek bir Güneyli" olarak algılanmaması üzerine gelişen Güney bölgesindeki çatışmalar yoğunlaşmış ve BAE-SA politikaları birbirinden radikal şekilde farklılaşmaya başlamıştır.

Bu gelişmeler üzerinde Güney Yemen'de özellikle limanları ve ticari geçiş güzergahlarını kontrol etmeyi temel strateji olarak benimseyen BAE, Yemen'deki askeri varlığını 2019'dan itibaren azaltma yoluna

gitmiş ve sahada tamamen Güneyli ayrılıkçılar ile birlikte hareket etmeye devam etmiştir. Yemen müdahalesindeki en önemli siyasi-askeri müttefikini kaybeden SA ise Kuzey'de savaşı büyük oranda kaybettiği gibi Güney'de de ayrılıkçı hareketler ile karşı karşıya kalmıştır. Bu noktada ülkenin bütünlüğünü, tüm aktörlerin sürece dahil edilmesi gerekliliğini ve insani dramın çözülmesini öneren Katar'ın, tekrardan SA için Yemen sorununun daha az maliyetli çözüme kavuşturulmasında önemli bir alternatif olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Katar'ın Yemen'deki tüm etkili aktörler ile iletişimini sürdürmesi, SA için Vietnam sendromuna dönüşen Yemen'den çıkış anahtarı olarak görülebilir. Zaman zaman gerilen ilişkilere rağmen Doha yönetimi, İran ve dolayısıyla Husi güçleri ve BAE ile yakınlaşma çabaları üzerine 2017'de MK ile ilişkileri olmadığını ilan etmesine rağmen, İslah Partisi'nin önemli figürleri ile diplomatik kanallarını açık tutmayı sürdürmektedir. So-

nuç olarak Katar yönetiminin büyük oranda Yemen gelişmelerinde MK ilişkisi nedeni ile İslah Partisi yanlısı politika izlediği anlaşılmaktadır. Buna rağmen Katar Emirliği, sahada ortaya çıkan gerçekliklere kayıtsız kalmamış ve yaşadığı izolasyon sürecinin de etkisi ile İran ve Husilerin de Yemen'deki etkisini kabul etmiştir. Aslında son dönem SA Velihaht Prensi Muhammed bin Selman'ın (MbS) İran'a ilişkin açıklamaları ve BAE'nin İran'a yönelik olumlu yönde değişen tutumu, İran karşıtı bloğu oluşturan öncül ülkelerinde İran politikasını yeniden gözden geçirdiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla temelde Salih ve ayrılıkçı gruplar karşıtı politikalar izleyen Katar'ın, her ne kadar SA bloğunun diğer ülkeleri tarafından Husileri, el-Kaide'yi ve Yemen'de istikrarsızlığı desteklediği şeklinde eleştirilse de Yemen krizi süresince kısmen tutarlı ve rasyonel politika benimsediği söylenebilir. ■